

De afgebrande toren en kerk, maandag 6 september 1897

RHENENSE TORENBRAND 100 JAAR GELEDEN

H.P. Deys

Op zaterdagavond 4 september 1897 om 9 uur, is door een blikseminslag brand ontstaan in de toren van de Cunerakerk. Ondanks ingrijpen van de Rhenense brandweer sloeg de brand snel om zich heen. Ook de hulp van de Wageningse brandweer mocht niet baten, te meer daar het verhaal gaat dat Rhenenaren de brandslangen van de Wageningers hadden doorgesneden. Jaloezie zou het motief geweest zijn. In elk geval is bekend, dat de Wageningse brandweergasten het water helemaal vanuit de Rijn moesten pompen.

Wij moeten ons realiseren, dat men met de waterstralen waarschijnlijk niet eens zo hoog kon komen als noodzakelijk was, want de brandspuiten werden in die tijd nog door handkracht aangedreven. Rhenen had in 1885 een nieuwe brandspuit aangeschaft, welke thans nog in de hal van het gemeentekantoor staat opgesteld.

De top van de toren brandde af, de meeste torenklokken en het carillon donderden met een hels geraas naar beneden en vielen in stukken ter neer of kwamen als gesmolten stukken brons naar beneden. Omstanders verkochten dit materiaal maar al te graag. Het vuur sloeg over op de kerk en het dak brandde geheel af. Ook het orgel, dat in 1527 door de Nederlandse paus Adrianus IV was geschonken, ging geheel verloren.

De brand was mede daardoor zo moeilijk te bedwingen, omdat de kerktoren als een schoorsteen werkte en het vuur met steeds weer verse lucht en veel geloei aanwakkerde. Een regenbui maakte tenslotte een einde aan deze fatale brand.

De kletsnatte brandslangen hebben na de nablussingswerkzaamheden nog geruime tijd vanaf de zuidzijde van de eerste omloop van de toren te drogen gehangen, zoals op oude foto's nog is te zien. Hoewel het houten dak van de kerk geheel is afgebrand, ging het vuur niet verder dan tot aan het stenen dakgewelf, de kluis, zoals in onderstaand gedicht wordt verhaald.

De restauratiewerkzaamheden werden onder leiding van de architect Dr. P.J.H. Cuypers met kracht ter hand genomen. Met het plaatsen van het nieuwe Cunerabeeld boven de toreningang vond de restauratie op 31 december 1904 een voorspoedig einde.

In verband met deze ramp is door P.J. Baale een gedicht gemaakt. 'Vader' Baale was in die tijd de 'vader' van het Bestedelingenhuis. Omdat het gedicht geheel in de tijdgeest van die jaren is geschreven, wordt het hier in zijn geheel gepubliceerd.

RHENENS' TORENBRAND

Hallef negen, hallef negen
'Rhenens' toren staat in brand!'.
Deze maar klonk allerwegen
En bracht schrik aan alle kant.

Hallef negen, hallef negen,
's-Avonds voor den Sabbathdag
Waarop menigeen een zegen
In Gods huis ontvangen mag.

Hallef negen, hallef negen,
't Pronkstuk van des kunstenaarshand
Was, hoe sterk gebouwd, niet tegen
't Flikkerend hemelvuur bestand

Hallef negen, hallef negen
O wat ijselijk gezicht!
Zee van vuur en vonkenregen
Verspreiden 't helder licht.

't Brandt en gaat steeds verder branden
't Vlamvend hout valt knetrend neer!
En vernielt een drietal panden;
Wie zal zeggen wat nog meer?

Wat nog meer? --- Ach zie, daar breken
Vlammen ook reeds 't Kerkdak uit!
Wellicht als dat is bezweken
Wordt de heele Kerk hun buit.

Jal, zo klinkt ons ras in d'oorren
Heef de Kerk staat dra in brand!
't Orgel is alreeds verloren!
Zwaar drukt ons des Heeren hand.

En het was zoo! 't kunststuk prachtig
Steeds bespeeld; Zoo oud, zoo schoon!
Lieflijk van toon en toch zo krachtig
't Viel .... O welk een droef vertoon!

Wij ontstelden en wij baden
'Heere, laat toch niet het vuur
Zich aan heel Uw huis verzaden'.
En zie, God hielp in 't bange uur.

Zie het maar! De vlammen reiken
Verder niet dan tot de kluis!
Dank Heer voor Uw liefdeblijken
Veel liet Ge ons nog van Uw huis.

Ja wij danken en wij loven
Uwen Naam omdat Gij Heer
Om Uw zelfs wil nog van boven
Zaagt op ons in gunst terneer.

Zondagmorgen, Zondagmorgen!
Bijna is gebluscht de brand;
God wou nog genadig zorgen
Maar ..... eens komt er grooter brand!

Dan ... als Jezus op de wolken
Komen zal met majesteit,
Om te richten alle volken,
Zijn wij voor Zijn komst bereid?

Zoo nog niet, och wilt bedenken:
't Leven is zoo kort van duur,
Wilt hem hart en hand nog schenken!
Vliedt nog 't onuitbluslijk vuur!

Zodagmorgen! Zondagmorgen!
Kerk en Toren stond in brand,
Moogt gij 't zeggen, 'k Bèn geborgen
'k Schonk aan Jezus hart en hand.

Wél dan uwer hier beneden!
Wil ook als gij den Jordaan
Van den dood straks moet betreden
Jezus zal dan met U gaan.

Met U gaan om U te geven,
Wat Hem heeft gekost Zijn bloed!
't Heerlijk zalig Hemelleven!
't Onvergankelijke goed!!

P.J. Baale
Rhenen, 1897